

Lieta C-415/20

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar
Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2020. gada 7. septembris

Iesniedzējtiesa:

Finanzgericht Hamburg (Vācija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2020. gada 20. augusts

Prasītāja:

Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions GmbH

Atbildētāja:

Hauptzollamt Hamburg

Pamatlietas priekšmets

Prasība par procentu samaksu par nepamatoti nepiešķirtām eksporta kompensācijām un nepamatoti uzliktiem soda maksājumiem

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Savienības tiesību interpretācija, LESD 267. pants

Prejudiciālie jautājumi

1) Vai Savienības tiesībās paredzētais dalībvalstu pienākums atmaksāt nodevas, kas tikušas piemērotas, pārkāpjot Savienības tiesības, pieskaitot tām procentus, pastāv arī gadījumā, kad atmaksas iemesls nav Eiropas Savienības Tiesas konstatēta tiesību normu neatbilstība Savienības tiesībām, bet gan Tiesas veikta kombinētās nomenklatūras (apakš)pozīcijas interpretācija?

2) Vai Eiropas Savienības Tiesas izstrādātā Savienības tiesībās ietvertā procentu prasījuma principi ir pārnēsami arī uz eksporta kompensāciju izmaksu, kuru dalībvalsts iestāde ir liegusi, pārkāpjot Savienības tiesības?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Komisijas Regula (EK) Nr. 800/1999 (1999. gada 15. aprīlis), ar kuru nosaka kopējus sīki izstrādātus noteikumus eksporta kompensāciju sistēmas piemērošanai lauksaimniecības produktiem (OV 1999, L 102, 11. lpp.), 65. apsvēruma, 49. un 51. pants

Atbilstošās valsts tiesību normas

Abgabenordnung [Nodokļu noteikumi] (turpmāk tekstā – “AO”), it īpaši 37., 233. un 236. pants

Gesetz zur Durchführung der gemeinsamen Marktorganisationen und der Direktzahlungen [Likums, ar ko īsteno tirgu kopīgo organizāciju un tiešos maksājumus] (*Marktorganisationsgesetz*) (turpmāk tekstā – “MOG”), 6. un 14. pants

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Prasītāja eksportēja uz trešajām valstīm mājputnu gaļas liemeņus. Periodā no 2012. gada janvāra līdz jūnijam atbildētāja *Hauptzollamt* [Galvenā muitas pārvalde] atteicās prasītājai par eksportētajām precēm piešķirt eksporta kompensācijas, norādot, ka eksportētajiem produktiem nav tirdzniecības prasībām atbilstošas kvalitātes, jo mājputnu gaļas liemeņi neesot tikuši pilnībā izplūkāti vai attiecīgi tajos esot bijuši atrodami pārāk daudz iekšējo orgānu, un turklāt prasītājai piemēroja soda maksājumu ar pamatojumu, ka tā ir pieprasījusi lielāku eksporta kompensāciju nekā tai pienākas.
- 2 Pēc tam, kad *Finanzgericht Hamburg* [Hamburgas Finanšu tiesa], pamatojoties uz Tiesas 2011. gada 24. novembra spriedumā *Gebr. Stolle* (no C-323/10 līdz C-326/10, EU:C:2011:774) veikto Komisijas Regulas (EEK) Nr. 3846/87 (1987. gada 17. decembris), ar ko izveido lauksaimniecības produktu nomenklatūru eksporta kompensācijām (OV 1987, L 366, 1. lpp.), I pielikuma 0207 1210 vai attiecīgi 0207 1290 apakšpozīcijas interpretāciju, izlēma, ka dažu spalvu esamība neliedz veikt atmaksu vai attiecīgi ka liemenī kopumā var atrasties līdz četriem tajā aprakstītiem iekšējiem orgāniem, atbildētāja Galvenā muitas pārvalde piešķīra prasītājai lūgtās eksporta kompensācijas un atmaksāja piemērotos soda maksājumus.
- 3 Pēc tam prasītāja lūdza atbildētājai Galvenai muitas pārvaldei par pagātnē nepamatoti nepiešķirtajām eksporta kompensācijām un nepamatoti piemērotajiem

soda maksājumiem piešķirt procentus par nepiešķirto kompensāciju vai attiecīgi piemēroto soda maksājumu periodu, ko atbildētāja Galvenā muitas pārvalde noraidīja. Par noraidīto lēmumu iesniegto sūdzību atbildētāja Galvenā muitas pārvalde tāpat noraidīja. Tāpēc prasītāja cēla prasību iesniedzējtiesā.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

Par pirmo prejudiciālo jautājumu: procenti par nepamatoti veiktiem un atmaksātiem soda maksājumiem

- 4 Prasītāja savu procentu prasījumu nevar balstīt uz valsts tiesību normām. Saskaņā ar AO 233. panta pirmo teikumu no nodokļu saistību attiecībām izrietošajiem prasījumiem, pie kuriem atbilstoši AO 37. panta 2. punkta pirmajam teikumam pieder arī kompensācijas prasījumi, var piemērot procentus, ciktāl tas ir reglamentēts likumā. Taču šajā ziņā AO 236. pantu, par kuru varētu būt runa, šajā gadījumā nevar piemērot, jo tajā kā priekšnoteikums ir izvirzīts tas, ka par pamatā esošo kompensācijas summu ir tikusi celta prasība, kas šajā gadījumā tomēr nav noticis. Tikai šādā gadījumā no brīža, kad var konstatēt *lis pendens*, t.i., prasības paziņošanas atbildētajam brīža, var rasties procentu prasījums. Arī Regulā Nr. 800/1999 nav atrodams juridiskais pamats, uz kuru prasītāja varētu balstīt savu prasījumu.
- 5 Saskaņā ar Tiesas judikatūru, ja (ievedmuitas) nodokļi ir tikuši iekasēti, pārkāpjot Savienības tiesības, dalībvalstīm pastāv no Savienības tiesībām izrietošs pienākums samaksāt indivīdiem, kuriem ir tiesības uz minēto summu atmaksu, atbilstošos procentus, sākot no dienas, kad šie indivīdi ir samaksājuši maksājumus, kuri ir tikuši atmaksāti (2017. gada 18. janvāra spriedums *Wortmann* C-365/15, EU:C:2017:19, rezolutīvā daļa). Šis Tiesas nolēmums ir ticis pieņemts pēc vairākiem nolēmumiem, kuros Tiesa atbilstoši Savienības tiesībām ir noteikusi dalībvalstīm pienākumu ne tikai atmaksāt nodevas, kas tikušas piemērotas, pārkāpjot Savienības tiesības, bet arī atmaksāt indivīdam zaudējumus, ko rada nespēja rīkoties ar naudas summu (skat. tostarp 2012. gada 27. septembra spriedumu *Zuckerfabrik Jülich*, C-113/10, C-147/10 un C-234/10, EU:C:2012:591, 65. punkts), un turklāt procenti principā ir jāmaksā par laikposmu no attiecīgā nodokļa nepamatotās samaksāšanas dienas līdz tā atmaksas dienai (skat. 2013. gada 18. aprīļa spriedumu *Irimie*, C-565/11, EU:C:2013:250, 28. punkts).
- 6 Uz Regulas Nr. 800/1999 51. pantu balstīti soda maksājumi gan nav nodevas, bet gan naudas sodi. Taču iesniedzējtiesai nav šaubu par to, ka iepriekšējos punktos minētā Tiesas judikatūra ir jāsaprot plašā vispārīgā izpratnē tādējādi, ka nav nozīmes tam, ka dalībvalsts iestādes, pārkāpjot Savienības tiesības, noteiktais publiski tiesiskais naudas maksāšanas pienākums ir juridiski klasificēts kā (importa) nodeva, nodoklis vai – kā šajā gadījumā – soda maksājums.

- 7 Turpretim iesniedzējtiesai no Savienības tiesību viedokļa šķiet strīdīgi tas, vai iepriekš aprakstītais dalībvalstu pienākums pastāv arī gadījumos, kad atmaksāšanas iemesls nav Eiropas Savienības Tiesas konstatēta tiesību normu neatbilstība Savienības tiesībām, bet gan – kā šajā gadījumā – (tikai) Tiesas veikta kombinētās nomenklatūras (apakš)pozīcijas interpretācija.
- 8 Taču iesniedzējtiesas ieskatā Tiesas vairākkārt norādītais aspekts saistībā ar tādu mantisku zaudējumu kompensāciju, ko indivīdam rada nespēja rīkoties ar naudas summu (skat. tostarp 2013. gada 18. aprīļa spriedumu *Irimie*, C-565/11, EU:C:2013:250, 21. punkts), varētu būt piemērojams arī pamatlietā. Proti, arī prasītāja ir cietusi zaudējums tādējādi, ka viņas rīcībā kā likvidie līdzekļi nebija finansiālie līdzekļi, kuri tai bija jāsaģādā, lai samaksātu nepamatoti piemēroto soda maksājumu.
- 9 Saistībā ar brīdi, uz kuru attiecas interpretācija, kuru Tiesa veic, īstenojot savas LESD 267. pantā paredzētās pilnvaras, saskaņā ar pastāvīgo Tiesas judikatūru ar šādu interpretāciju tiek paskaidrots un, nepieciešamības gadījumā, uzsvērts, kādā izpratnē un ar kādu piemērošanas jomu šī tiesību norma ir vai būtu bijusi jāsaprot un jāpiemēro kopš tās spēkā stāšanās brīža, no kā izriet, ka tiesas tiesību normu šādā interpretācijā var piemērot un tiesām tā ir jāpiemēro arī tiesiskajām attiecībām, kas ir radušās pirms, pamatojoties uz lūgumu par interpretāciju, pasludinātā sprieduma pieņemšanas, ja ir konstatējami visi pārējie vēršanās kompetentajās tiesās priekšnoteikumi strīdā, kas ir par šīs tiesību normas piemērošanu (1998. gada 22. oktobra spriedums *IN. CO. GE.'90* u.c., no C-10/97 līdz C-22/97, EU:C:1998:498, 23. punkts). Tāpēc arī šajā gadījumā Tiesas 2011. gada 24. novembra spriedumā *Gebr. Stolle* (no C-323/10 līdz C-326/10, EU:C:2011:774) veiktajai Regulas Nr. 3846/87 I pielikuma 0207 1210 vai attiecīgi 0207 1290 apakšpozīcijas interpretācijai ir *ex-tunc* iedarbība, kas nozīme, ka prasītājai piemērotais soda maksājums jau sākotnēji bija pretrunā Savienības tiesībām un tāpēc tika piemērots, pārkāpjot Savienības tiesības.

Par otro prejudiciālo jautājumu: procenti par novēloti izmaksātām eksporta kompensācijām

- 10 Savienības tiesībās nav atrodama neviena tiesību norma, kurā ir paredzēts procentu prasījums gadījumā, kad eksporta kompensācija nepamatoti ir tikusi izmaksāta ar novēlošanos. It īpaši, saistībā ar šo gadījumu, Regulas Nr. 800/1999 49. panta 8. punktā nav ietverta neviena norāde jautājumā, kādas ir eksportētāja tiesības, ja tajā minētais termiņš ir beidzies un dalībvalsts iestāde nav izmaksājusi eksporta kompensāciju. Tāpēc principā atsevišķās dalībvalsts tiesību sistēmas ziņā būtu reglamentēt procentu maksāšanas nosacījumus par novēloti izmaksātu valsts atbalstu.
- 11 Valsts tiesībās nav ietverts vispārējs tiesību princips par (samērīgu) procentu piemērošanu nokavētiem valsts maksājumiem, bet gan tikai procentu piemērošana atbilstoši precīzi aprakstītiem nosacījumiem. Šajā gadījumā principā runa varētu būt par *MOG* 14. panta 2. punktu, lasot to kopā ar *AO* 236. pantu. Taču arī šajā

ziņā priekšnoteikums ir *lis pendens* (skat. iepriekš 4. punktu), kas šajā gadījumā tomēr nebija konstatējams, jo nebija celta prasība par soda maksājumu atmaksu.

- 12 Tā kā prasītāja par eksportētajiem mājputnu gaļas liemeņiem eksporta kompensācijas, uz kurām tai saskaņā ar Savienības tiesībām bija tiesības, saņēma tikai ar lielu kavēšanos, tā cieta zaudējumus, ņemot vērā šo naudas summu nepieejamību; tāpēc tā varēja atrasties līdzīgā situācijā kā nodevu maksātājs, no kura, pārkāpjot Savienības tiesības, tiek pieprasīts samaksāt nodevas.
- 13 Tiesa ir uzsvērusi “zināmas simetrijas” aspektu starp to saimnieciskās darbības subjektu situāciju, kuri, pamatojoties uz kļūdu, pretēji Savienības tiesībām ir ieguvuši priekšrocību, un to saimnieciskās darbības subjektu situāciju, kuri, pamatojoties uz kļūdu, pretēji Savienības tiesībām ir cietuši zaudējumus (2017. gada 18. janvāra spriedums *Wortmann*, C-365/15, EU:C:2017:19, 29. punkts). Atbilstoši Regulas Nr. 800/1999 65. apsvērumam, lai nodrošinātu vienādu attieksmi pret eksportētajiem dalībvalstīs, būtu izsmeloši jāparedz, attiecībā uz eksporta kompensācijām, ka labuma guvējam ir jāatmaksā jebkura pārmaksātā summa, ar procentiem. Atbilstoši šai Savienības tiesībās ietvertajai prasībai valsts likumdevējs *MOG* 14. panta 1. punkta pirmajā teikumā ir noteicis, ka prasījumiem par priekšrocību atmaksu ir jāpiemēro procenti no to rašanās brīža. Uz simetrijas principa balstīta valsts tiesību sistēma varētu prasīt, ka saimnieciskās darbības subjekts tāpat var izvirzīt procentu prasījumu, sākot jau ar prettiesiska eksporta kompensācijas atteikuma brīdi, jo pretējā gadījumā Tiesas uzsvērtais “zināmas simetrijas” aspekts starp saimnieciskās darbības subjekta situāciju un muitas pārvaldes situāciju tiktu īstenots tikai ļoti nepilnīgi.
- 14 Dalībvalsts gan *MOG* 14. panta 2. punktā ir vismaz reglamentējusi, ka priekšrocību prasījumiem, pie kuriem atbilstoši *MOG* 6. panta 1. punkta 1.a apakšpunktam pieder arī eksporta kompensācijas, ir jāpiemēro procenti, sākot ar brīdi, kad ir konstatējams *lis pendens*, t.i., prasības paziņošanas atbildētajam brīdi. Tāpēc saimnieciskās darbības subjektam vismaz daļēji pienākas samērīga kompensācija par finansiālajiem zaudējumiem, kurus tas ir cietis tāpēc, ka dalībvalsts pretēji Savienības tiesībām ir novēloti izmaksājusi eksporta kompensācijas. Taču šajā gadījumā prasītāja nav izvirzījusi eksporta kompensāciju prasījumu, kā jau izklāstīts (skat. iepriekš 4. punktu), ceļot prasību.
- 15 Tas, ka saimnieciskās darbības subjekts savu kompensācijas maksājumu prasījumu neaizstāv arī tiesā, bet gan tikai ar tiesiskās aizsardzības līdzekļa palīdzību pirmajā līmenī pret dalībvalsts muitas iestādi, praksē ir bieži sastopams gadījums, ja lietas dalībnieki procesuālās ekonomijas dēļ nogaida paraugtiesvedības iznākumu. Šajā gadījumā saimnieciskās darbības subjekts viņam labvēlīga paraugtiesvedības iznākuma gadījumā saskaņā ar valsts tiesībām nevar prasīt procentus, ko var pamatot ar apsvērumu, ka lēmuma neaizstāvēt prasījumu tiesas ceļā, bet gan nogaidīt paraugtiesvedības iznākumu gadījumā ir runa par autonomu saimnieciskās darbības subjekta lēmumu, kuram tad ir jāsamierinās ar tiesiskajām sekām, proti, atteikšanos no procentu prasījumu saskaņā ar *AO* 236. pantu.